

בס"ד. ר"ד יום ג' ב' במדבר, כ"ה אייר, ה'תשי"ט.

— לתלמידי הכתה המסיימת בישיבת „אהל משה“, בחדרו הק' —

בלתי מוגה

א. [כ"ק אדמו"ר שליט"א שאל אצל התלמידים ע"ד לימודיהם, וביקש שיאמרו איזה דבר-תורה, והשיבו, שסיימו ללמוד פרק "השוכר את האומנין", והתחילו פרק "אין עומדין", וחזרו על תוכן הדברים בסיום והתחלת פרקים הנ"ל. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

בתחלת פרק "אין עומדין" שנינו: "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש", ופרש"י: "כובד ראש — הכנעה".

יש לבאר הקשר והשייכות של "הכנעה" לתיבות "כובד ראש": פירוש התיבות "כובד ראש" — הוא כמו כאב ראש, היינו, שראשו נעשה כבד עליו, כמו משקל כבד, מרוב המחשבה בהתבוננות ובעמקות כל-יך. ובאופן כזה דוקא באים לידי רגש של הכנעה.

וזהו הפירוש האמיתי בדברי המשנה, "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש", הכנעה:

כאשר יהודי עומד להתפלל לפני הקב"ה שימלא בקשתו, מתוך הרגש שעומד לפני המלך, שלכן, בעמדו בתפלת שמו"ע, הנה "אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק" — עליו להיות בתנועה של הכנעה.

וכדי לבוא לידי הרגש של הכנעה — לא די במחשבה בלבד, ועאכו"כ שלא די בדיבור גרידא ללא מחשבה והתבוננות, אלא יש צורך להתבונן בגדולת הבורא ובפירוש התפלה בעמקות שעה ארוכה, עד שראשו יהי כבד עליו ("כובד ראש"), ורק באופן כזה יבוא לידי רגש של הכנעה.

ואין זה רק סיפור בגמרא אודות "חסידים הראשונים", אלא זהו גם דין מפורש בשו"ע², שנוגע תמיד — שבכוא זמן התפלה, שחרית מנחה או ערבית, יש לסגור את הגמרא, ולהתבונן בהעמקה, באופן של "כובד ראש", עד שיבוא לידי הרגש של הכנעה.

(2) או"ח רסצ"ח.

(1) ברכות רפ"ה (ל, ב).

ב. ועד"ז גם בנוגע לסיפור הגמרא בסיום פרק "השוכר את האומנין"³ — "רבה בר רב חנן תברו לי' הנהו שקולאי (נושאי משאות) חביתא דחמרא, שקל לגלימיהו, אתו אמרו לרב, אמר לי' הב להו גלימיהו, אמר לי' דינא הכי, אמר לי' אין, למען תלך בדרך טובים⁴ (לפנים משורת הדין)⁵. .. אמר לי' זיל הב אגרייהו, א"ל דינא הכי, אמר לי' אין, וארחות צדיקים תשמור⁶ — שלא זו בלבד שהפועל-השליח לא הוצרך לשלם על הכלי ששבר, אלא עוד זאת, שקיבל שכרו עבור נשיאת הכלי:

כאו"א מישראל הוא שלוחו של הקב"ה, נותן התורה ובורא העולם, למלא תפקידו בעולם. ולשם כך נותן לו הקב"ה "כלי", שזוהי הנשמה, שעל ידה יוכל ללמוד ולהבין את התורה, ויהי לו כח המעשה ליתן צדקה, וכיו"ב בכל המצוות.

אמנם, כאשר אינו שומע לקול ה"מורה", יצרו הטוב, למלא את שליחותו, ותמורת מילוי השליחות הרי הוא "שובר" את ה"כלי", ועושה מעשים לא-טובים — אזי בא בית-דין של מעלה, ותובע ממנו "לשלם" עבור ה"כלי", עיי"ז שהקב"ה יעניש אותו ביסורים ח"ו.

ועל זה אומרת התורה — תורת חסד ורחמים שניתנה מבעל הרחמים — שאף שמצד הדין צריך לקבל עונש, מ"מ, אם הוא בא ומודה ש"שבר" את ה"כלי", נוהגים עמו לפנים משורת הדין, "ועשית הישר והטוב"⁶, ולא זו בלבד שמוותרים לו על העונש, אלא אדרבה — נותנים לו שכר!

והמסר והלימוד מענין זה לכל בן-תורה, ולבנ"י בכלל, הוא — שצריך לדעת ולזכור ולהתבונן "מתוך כובד ראש", שהוא "פועל" של הקב"ה, ולכן עליו להיזהר ביותר שלא "לשבור" את ה"כלי", כך, שלא יהי' קס"ד שיצטרך לשלם על "שבירת הכלי", אלא אדרבה — גם ע"פ דין יצטרך הקב"ה ליתן לו שכר עבור מילוי השליחות.

[א' התלמידים שאל בנוגע לה"תוכחה", ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: גם התוכחה מתחילה בברכה — "אם בחוקתי תלכו וגו' ונתתי גשמיכם בעתם"⁷, שזוהי האפשרות והבחירה הראשונה, ורק לאח"ז

(6) ואתחנן ו, יח ובפרש"י.

(7) ר"פ בחוקתי.

(3) ב"מ ספ"ו (פג, א).

(4) פרש"י שם.

(5) משלי ב, כ.

מוסיפים שאם לאו ח"ו יהי' היפך הברכה, ובזה גופא הכוונה — לעורר את האדם שיבחר בטוב כו'].

ג. ועד"ז גם בנוגע לענין שהזמן גרמא:

עומדים אנו בימי ספירת-העומר, הימים שבין יציאת-מצרים למתן-תורה, שבכל לילה סופרים אנו יום נוסף, וכך מיום ליום הולכים ומתקרבים למתן-תורה.

והרי מובן שאין להסתפק בספירה בלבד, ללא כל כוונה, אלא הספירה צריכה להיות מתוך מחשבה והתבוננות — "מתוך כובד ראש". ויהי רצון שגם קיום מצוה זו תהי' אצלכם "מתוך כובד ראש" — מתוך כוונה טובה לקבל את התורה בשמחה, על מנת לקיימה בכל השנה כולה.

הצלחה רבה בלימוד התורה וקיום המצוות בחיי היום-יום, ושירו מכם רוב נחת.

*

ד. [א' התלמידים שאל בנוגע למתן-תורה, איך שמעו בני"א עשרת-הדברות, שלכאורה לא היו באופן של קול גשמי? — ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

הקול של עשרת הדברות הי' קול ממש של דיבור גשמי⁸, ולא ענין רוחני שנרגש רק בלב האדם. ובהקדמה:

קול האדם שיוצא מפיו ע"י שמנענע שפתיו כו' — הוא בכח הנשמה שבקרבו, שהיא חלק אלקה כו'⁹. ואם בכחה של הנשמה לפעול דיבור בקול גשמי, עאכו"כ שזהו בכחו של הקב"ה.

ובלשון הכתוב (שאומרים ב"שיר של יום" דמחר, יום רביעי בשבת): "הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט"¹⁰. ובזה מתורצת הקושיא איך שייך לומר שהקב"ה שומע או רואה, מאחר שאין לו דמות הגוף כו'¹¹. ועד"ז מובן גם בנוגע לדיבורו של הקב"ה, כולל גם — שיבוא באופן של קול גשמי ממש.

(9) תניא רפ"ב.

(10) תהלים צד, ט.

(11) ראה גם מו"נ ח"א פכ"ו.

(8) ראה אגרות הרמב"ם לפסיא ע' כג.

מו"נ ח"ב פל"ג. וראה בארוכה תורה שלמה

מילואים לפ' יתרו פ"ב (ע' ריג ואילך). וש"נ.

ובאופן כזה הי' הדיבור והקול של עשרת הדברות, שהי' קול גשמי ממש, שלכן שייך לומר ש"מסתכלים למזרח ושומעין את הדבור יוצא אנכי כו', וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה"¹²,

— ועד"ז בנוגע למ"ש¹³ "וישמע את הקול (שנדבר עמו בסיני) מדבר אליו מעל הכפורת גו' מבין שני הכרובים", "ומשם יצא לאוהל מועד .. וכשמגיע לפתח הי' נפסק ולא הי' יוצא חוץ לאוהל", שכל זה שייך לומר רק בקול גשמי —

וזהו גם מש"נ בנוגע למ"ת "קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים זולתי קול"¹⁴, "ונשמרתם גו' כי לא ראיתם כל תמונה"¹⁵ — דכיון שהי' קול גשמי, לכן צריכים להדגיש ולהבהיר ש"לא ראיתם כל תמונה", "זולתי קול", אבל הקול הי' קול גשמי.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים בברכה להצלחה בלימודים, וגם בהשפעה על הזולת, להשפיע על השומעים (והוסיף בבת-שחוק, שההשפעה על השומעים היא בודאי ע"י קול גשמי), ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

14) ואתחנן ד, יב.
15) שם, טו.

12) תניא פל"ו. וראה שמו"ר פ"ה, ט.
תקו"ז תכ"ב (סד, ב).
13) ס"פ נשא ובפרש"י.